

FİNANSAL HESAPLAR RAPORU

VERİ YÖNETİŞİMİ VE İSTATİSTİK
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2020-IV

Özet

Sektörlere ilişkin finansal bilançolara göre, 2020 yılı dördüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisinin net finansal değerinde bir önceki döneme göre gayri safi yurtiçi hasılaya (GSYİH) oranla 3,3 puan iyileşme kaydedilmiştir. Dönem sonu itibarıyla sektörlerin toplam finansal varlıkları 21,4 trilyon TL, yükümlülükleri ise 24,5 trilyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Aynı dönemde, hanehalkının ve finansal olmayan kuruluşların borçlarının GSYİH'ye oranı sırasıyla %17 ve %72 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlara göre Türkiye, hem hanehalkı hem de şirketler kategorisinde borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer almaktadır.

İçindekiler

Özet.....	1
Değerlendirmeler	3
Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler).....	6
Hanehalkı	7
Finansal Olmayan Kuruluşlar	9
Yerleşik Sektörlerin Toplam Borcu	11

Değerlendirmeler

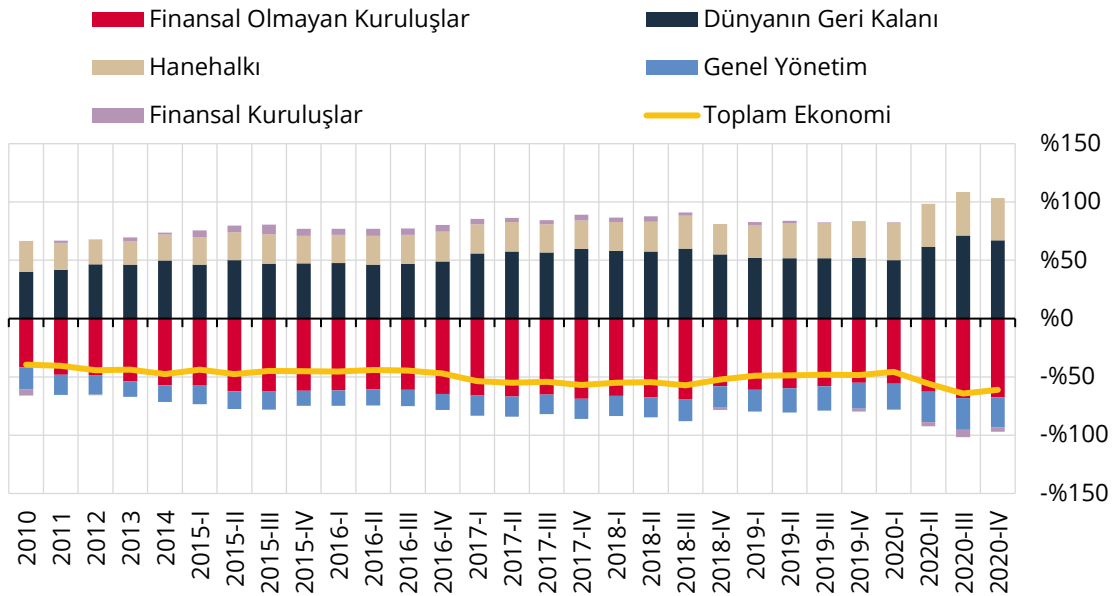
Tablo 1: Net Finansal Değerin Sektörler İtibarıyla Dağılımı (Milyar TL)^{1,2}

	Toplam Ekonomi	Finansal Olmayan Kuruluşlar	Finansal Kuruluşlar	Genel Yönetim	Hanehalkı	Dünyanın Geri Kalanı
Finansal Varlıklar	21.410	8.855	8.578	1.196	2.781	1.541
Yükümlülükler	24.487	12.265	8.752	2.509	961	4.935
Net Finansal Değer	-3.077	-3.410	-174	-1.313	1.820	3.396

Kaynak: TCMB

2020 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla, yurt içi ekonominin sektörel finansal bilançoları incelendiğinde, toplam ekonominin finansal borçlu pozisyonunda olduğu, hanehalkı ve dünyanın geri kalanının yurt içi sektörlerden alacaklı, finansal olmayan kuruluşlar ve genel yönetimin ise diğer sektörlerle borçlu pozisyonda olduğu gözlenmiştir. Finansal kuruluşlar sektörü ise finansal aracılık rolü gereği dengeye yakın bir net finansal değer yaratmıştır. (Tablo 1, Grafik 1)

Grafik 1: Net Finansal Değerin (Stok) GSYH'ye Oranı, Sektörler İtibarıyla (%)²

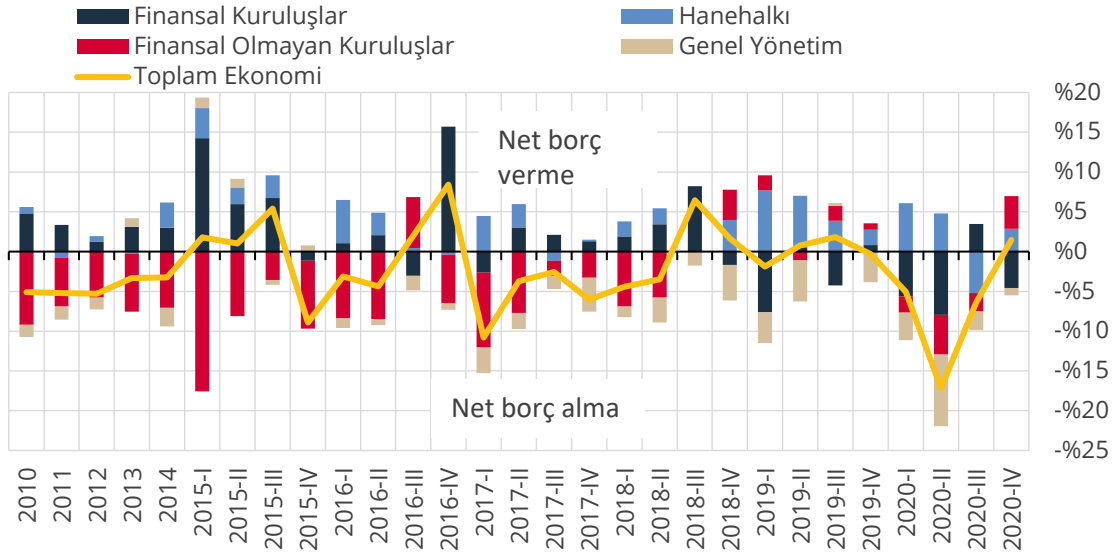

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2020-IV

¹ Metodoloji gereği, parasal altının karşı sektörü bulunmadığı için toplam yurt içi ekonominin net finansal değeri ile dünyanın geri kalanının net finansal değeri arasında söz konusu tutar kadar fark olmaktadır. Dünyanın geri kalanı, Uluslararası Yatırım Pozisyonu İstatistikleri ile uyumlu olacak şekilde, yurt dışı yerleşiklik ilkesi çerçevesinde raporlanmıştır.

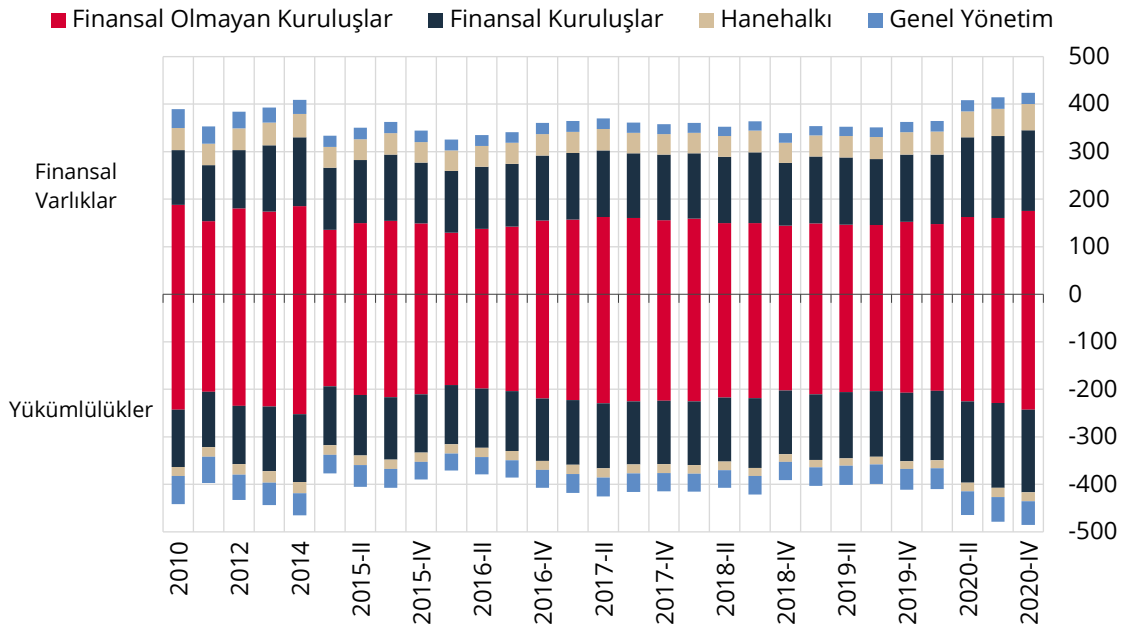
² Hanehalkı sektörü, hanehalkına hizmet veren kar amacı olmayan kuruluşları da kapsamaktadır.

Grafik 2: Net Borç Verme\ Borç Alma (İşlem), GSYH'ye Oran, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2020-IV

Sektörlerde gerçekleşen net finansal işlemler incelendiğinde, bir önceki çeyrekte GSYH'nin %6,4'ü ile net borç alan konumunda olan toplam ekonomi 2020 yılı dördüncü çeyreğinde GSYH'nin %1,4'ü oranında net borç vermiştir. Bu orana sektörlerin katkısı incelendiğinde, finansal kuruluşların GSYH'nin %4,6'sı ile bu dönemde en fazla borç alan sektör olduğu, bunu yaklaşık %1 ile genel yönetimin izlediği, finansal olmayan kuruluşların ve hanehalkının ise sırasıyla GSYH'nin % 4.1'i ve %2,9'u oranında net borç verdiği gözlenmiştir (Grafik 2).

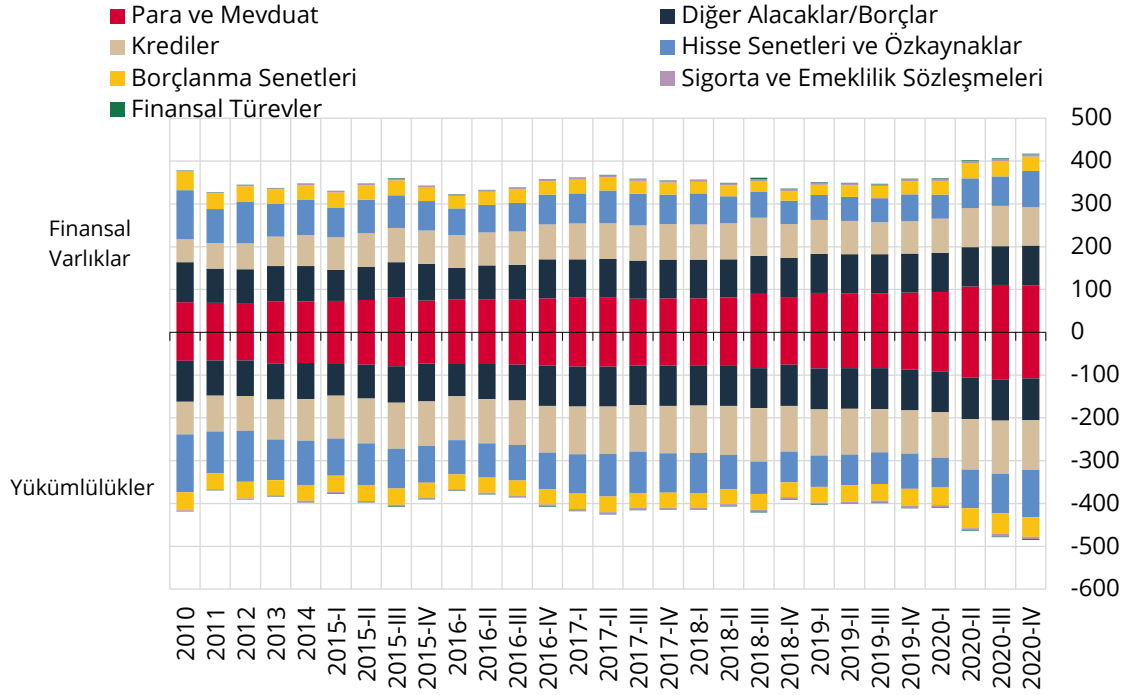
Grafik 3: Sektörler İtibarıyla Finansal Varlık ve Yükümlülüklerin GSYH'ye Oranı (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2020-IV

Sektörlerin son dönem itibarıyla finansal varlık ve yükümlülük dağılımı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların hem varlık tarafında, hem de yükümlülük tarafında en büyük sektör olduğu görülmektedir (Grafik 3).

Grafik 4: Finansal Araç Dağılımı-Toplam Ekonomi, GSYH'ye Oranı* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2020-IV

(*)Parasal altın ve SDR dâhil edilmemiştir.

2020 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla varlıklarda para ve mevduat ile diğer alacaklar; yükümlülüklerde ise sırasıyla krediler ile hisse senedi ve öz kaynaklar kalemleri en ağırlıklı araçlar olarak gözlenmektedir (Grafik 4).

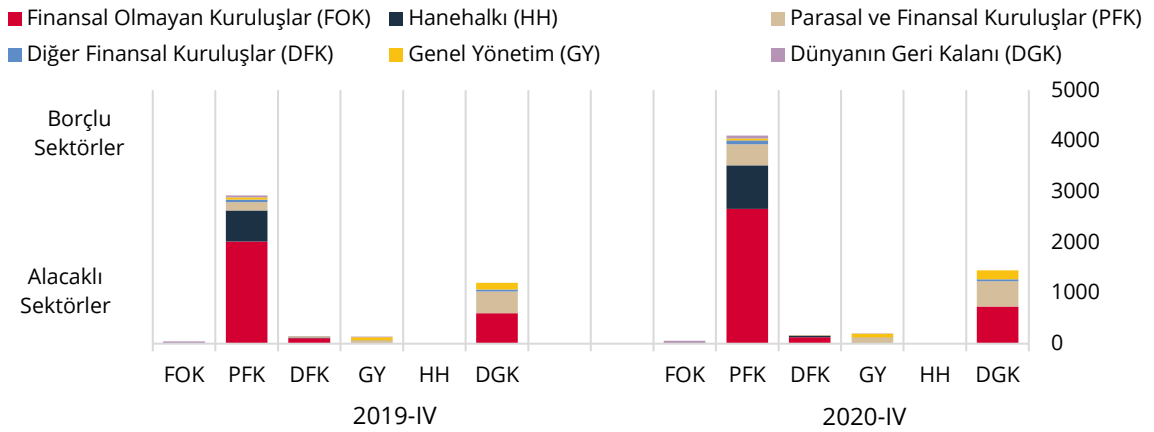
Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)

Mevduat ve kredi kalemleri için derlenen kimden-kime matrisleri ışığında ekonomik sektörler arası ilişkiler aşağıda incelenmiştir.

Kredilerin kimden-kime matrisleri incelendiğinde, 2020 yılı dördüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre sektörler arası bağlantılarda önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. En büyük bağlantı, finansal olmayan kuruluşlar ile parasal ve finansal kuruluşlar arasında gerçekleşmiş, parasal ve finansal kuruluşlar toplamda 4.102 milyar TL tutarında kredi kullanmış, bunun 2.661 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlara ve 855 milyar TL'lik kısmını hanehalkına vermiştir. Yurt içi sektörler tarafından dünyanın geri kalanından 1.448 milyar TL'lik kredi kullanılmış, bunun 736 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlar, 497 milyar TL'lik kısmını ise parasal ve finansal kuruluşlar kullanmıştır (Grafik 5).

2020 yılı dördüncü çeyreğinde, açılan toplam 5.951 milyar TL'lik mevduatın 5.257 milyar TL'lik kısmı parasal ve finansal kuruluşlarda, 694 milyar TL'lik kısmı ise dünyanın geri kalanında açılmıştır. Parasal ve finansal kuruluşlarda açılan mevduatın büyük bölümü hanehalkına (1.964 milyar TL), diğer parasal ve finansal kuruluşlara (1.122 milyar TL) ve finansal olmayan kuruluşlara (1.014 milyar TL) aittir. Dünyanın geri kalanında açılan mevduatın önemli bir bölümü ise (564 milyar TL) parasal ve finansal kuruluşlar tarafından açılmıştır (Grafik 6).

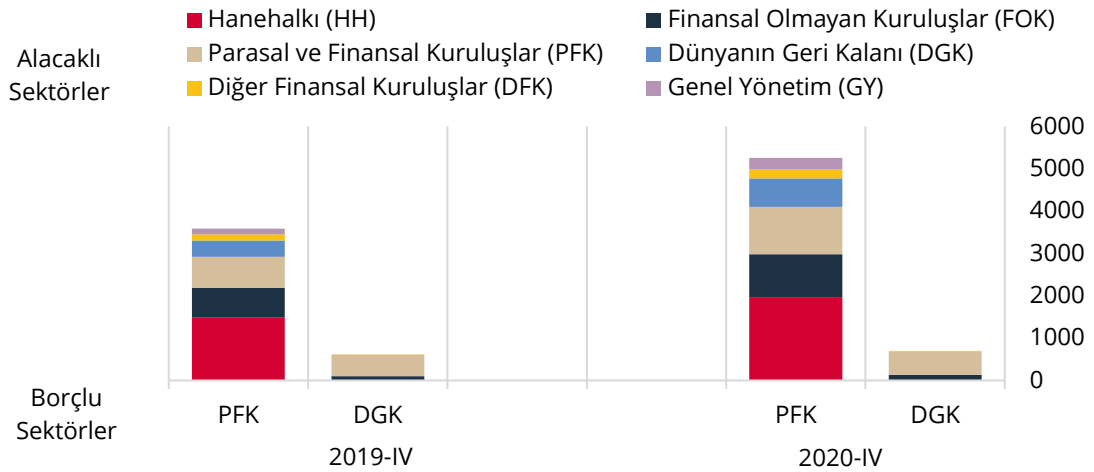
Grafik 5: Krediler, Kimden-Kime (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2020-IV

Grafik 6: Mevduat, Kimden-Kime (Milyar TL)

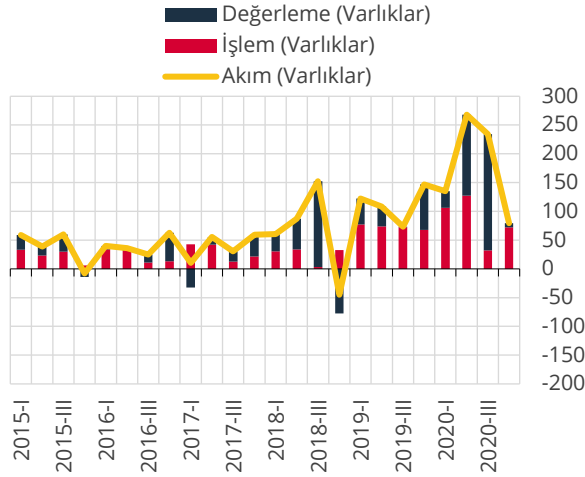
Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2020-IV

Hanehalkı

Hanehalkı finansal varlıkları; 2020 yılı dördüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 80 milyar TL artış göstermiş, bu artışın 8 milyar TL'si değerleme, 72 milyar TL'si ise işlem kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 7). Hanehalkı yükümlülükleri aynı dönemde bir önceki döneme göre 26 milyar TL artış göstermiş, bu artışın tamamına yakını işlem kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 8).

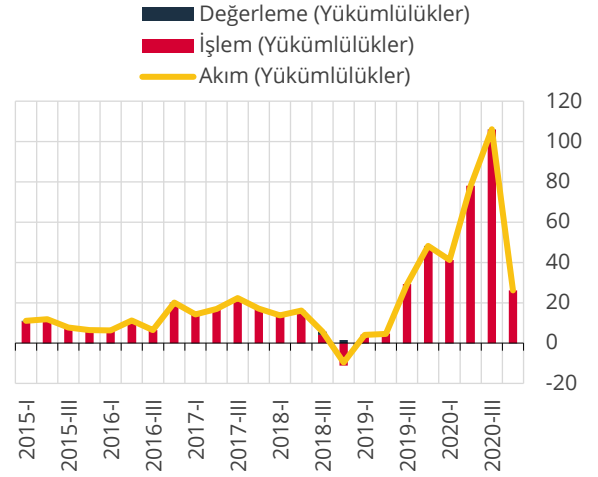
Grafik 7: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2020-IV

Grafik 8: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

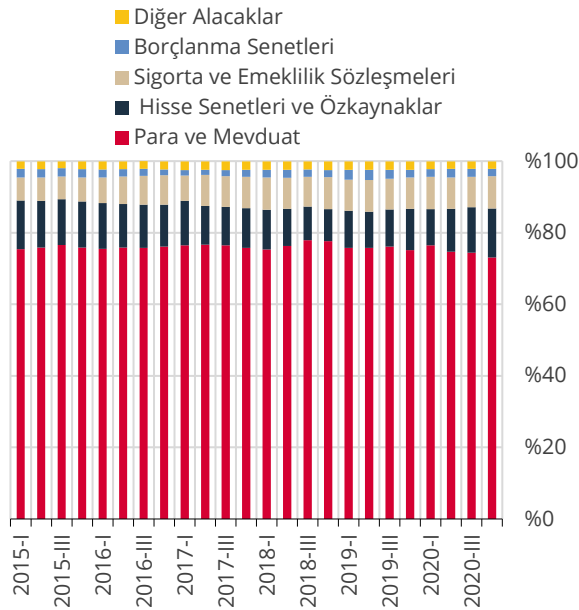

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

2020 yılı dördüncü çeyrek itibarıyla, hanehalkının finansal araç dağılımında önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. Finansal varlıklarında en temel araç %73 dolayındaki payı ile para ve mevduat olup, bunu hisse senetleri ve özkaynaklar izlemektedir (Grafik 9). Hanehalkı yükümlülükleri incelendiğinde; tamamına yakınının kredilerden oluştuğu görülmektedir (Grafik 10).

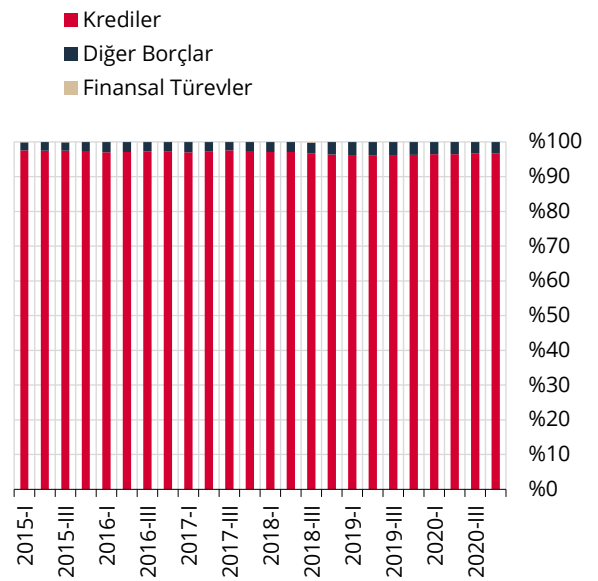
Grafik 9: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2020-IV

Grafik 10: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

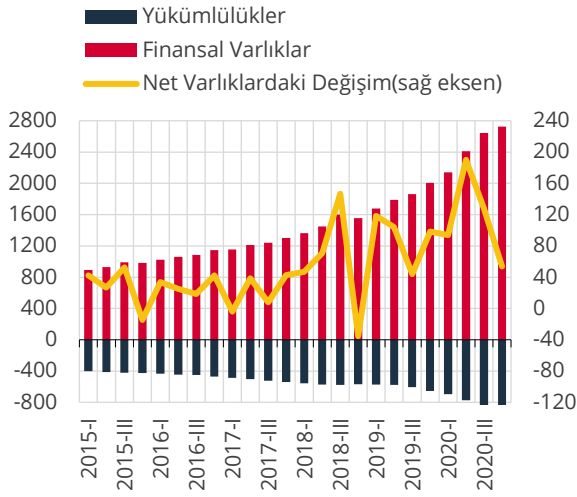
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

Hanehalkı net finansal değeri 2020 yılı dördüncü çeyreğinde 53 milyar TL artış göstermiştir (Grafik 11). Hanehalkı borçluluğuna ilişkin göstergelere bakıldığında; hanehalkı borcunun GSYH'ye oranı ile borcun harcanabilir gelire oranı bir önceki döneme göre bir miktar azalış göstererek sırasıyla %17 ve %52 olarak gerçekleşmiş, borcun toplam finansal varlıklara oranı ise %32 seviyelerinde yatay seyretmiştir. (Grafik 12).

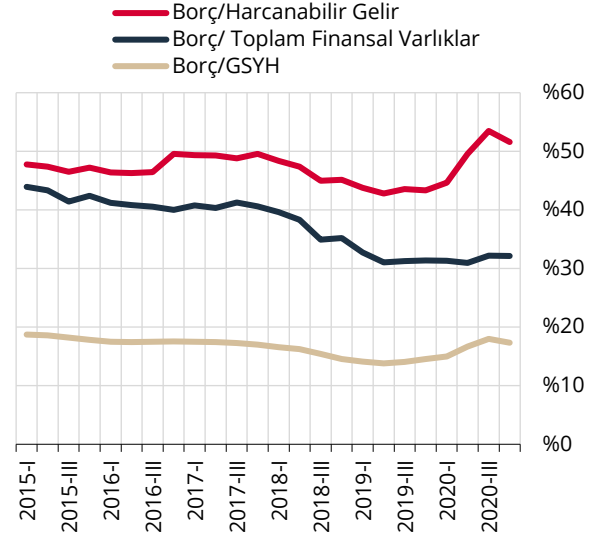
Grafik 11: Hanehalkı Net Varlık Değişimi
(Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

Grafik 12: Hanehalkı Borcu* (%)

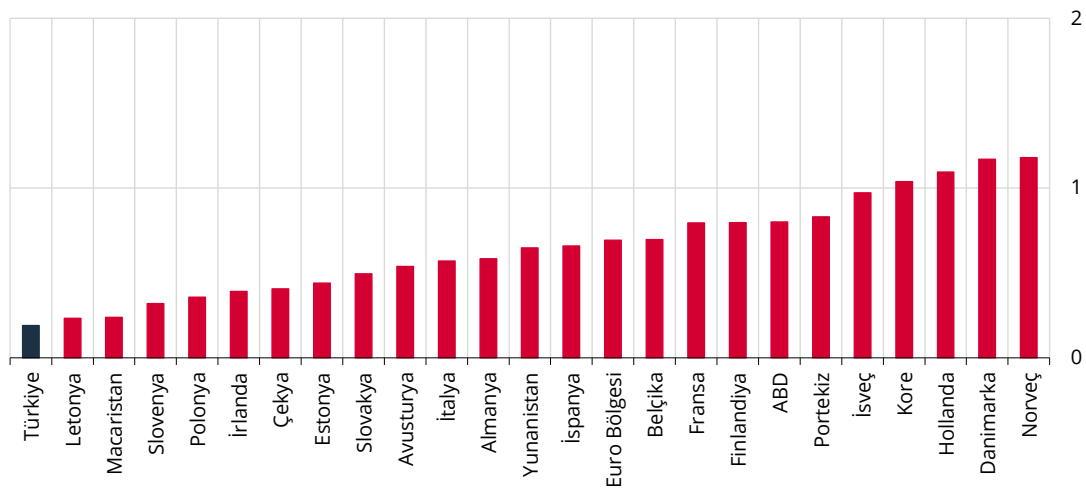
Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 2020-IV

* Hanehalkı borcu kredi kaleminden oluşmaktadır.

Hanehalkı yükümlülüklerinin GSYH'ye oranına bakıldığında; 2020 yılının dördüncü çeyreğinde Türkiye'nin karşılaştırma yapılan ülkeler arasında borçluluk düzeyi en düşük ülke olduğu görülmektedir (Grafik 13).

Grafik 13: Hanehalkı Yükümlülükleri/GSYH, Karşılaştırma

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD

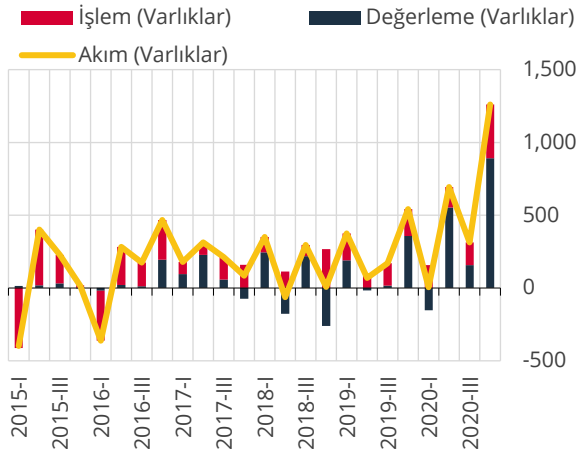
Son Gözlem: 2020-IV

Dipnot: Diğer ülke verileri 2020 III. çeyrek itibarıyla.

Finansal Olmayan Kuruluşlar

Finansal olmayan kuruluşların finansal varlıkları 2020 yılı dördüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 1.260 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artışa; büyük ölçüde hisse senedi fiyatlarındaki artıştan kaynaklı olarak 892 milyar değerleme artışı pozitif yönde katkı yaparken, işlem artışı 368 milyar TL olmuştur. (Grafik 14). Finansal olmayan kuruluşların yükümlülükleri ise aynı dönemde 1446 milyar TL artış göstermiş ve bu artışta 1140 milyar TL'lik değerleme artışının yine hisse senedi fiyatı artışlarından kaynaklandığı gözlenmiştir. Yükümlülüklerdeki işlem kaynaklı artış ise yaklaşık 306 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. (Grafik 15).

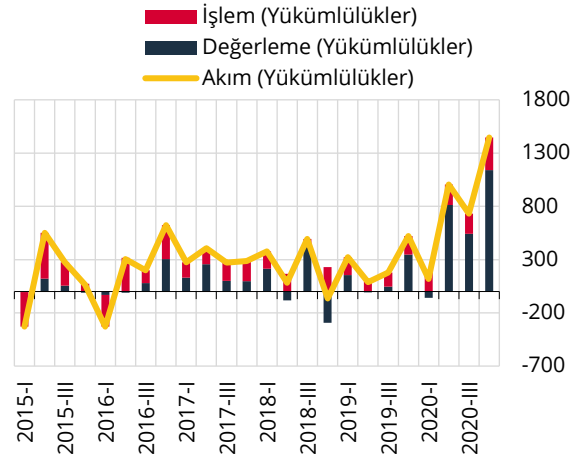
Grafik 14: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

Grafik 15: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

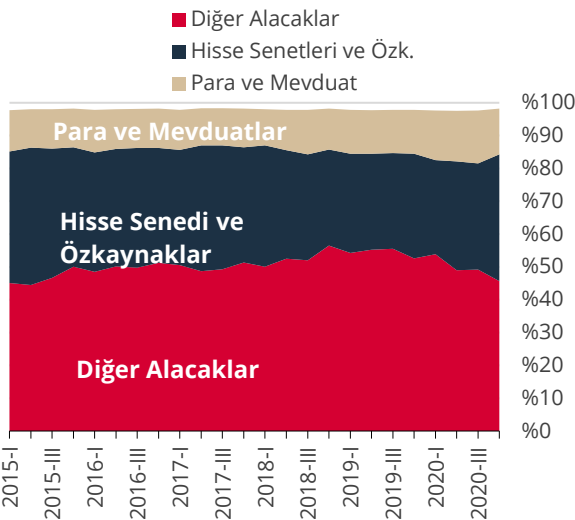

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

2020 yılı dördüncü çeyreklik döneminde, finansal olmayan kuruluşların finansal işlem dağılımında önemli bir değişiklik olmamıştır. Varlık tarafındaki en önemli kalemi; satıcı kredi ve avansları ile diğer kalemlerin toplamından oluşan diğer alacaklar (%46) oluştururken, hisse senetleri ve özkaynakların payı %39, para ve mevduatın payı ise %14 olmuştur (Grafik 16). Yükümlülük tarafında ise diğer borçların oranı %36, kullanılan kredilerin payı ise %29 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Hisse senetleri ve özkaynak yoluyla yapılan finansmanın payı %35 düzeyinde gerçekleşmiştir (Grafik 17).

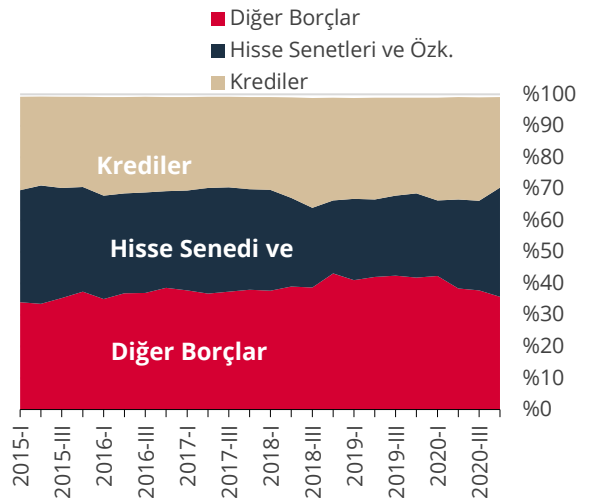
Grafik 16: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

Grafik 17: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

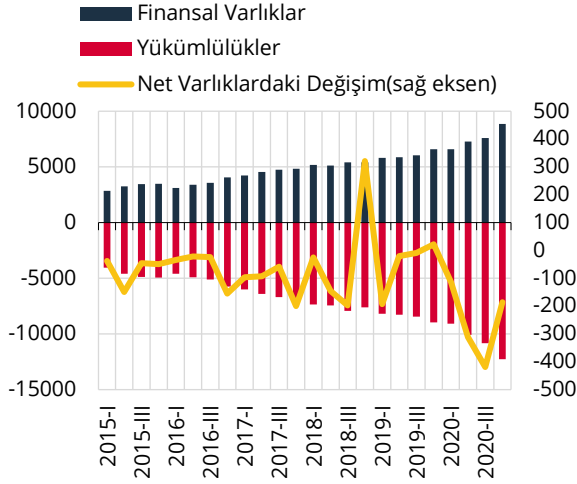

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

Finansal olmayan kuruluşların net finansal değeri 2020 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre 186 milyar TL azalmıştır (Grafik 18). Borçlarının GSYH'ye oranı aynı dönemde bir önceki döneme göre azalış göstererek %72 seviyesinde gerçekleşmiştir. Borçların toplam finansal varlıklara oranı ise %41 seviyesine gerilemiştir (Grafik 19).

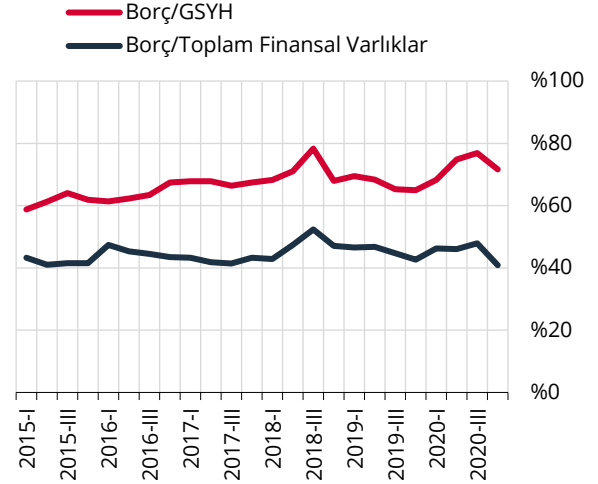
Grafik 18: Finansal Olmayan Kuruluşlar Net Varlık Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2020-IV

Grafik 19: Finansal Olmayan Kuruluşların Borcu (%)

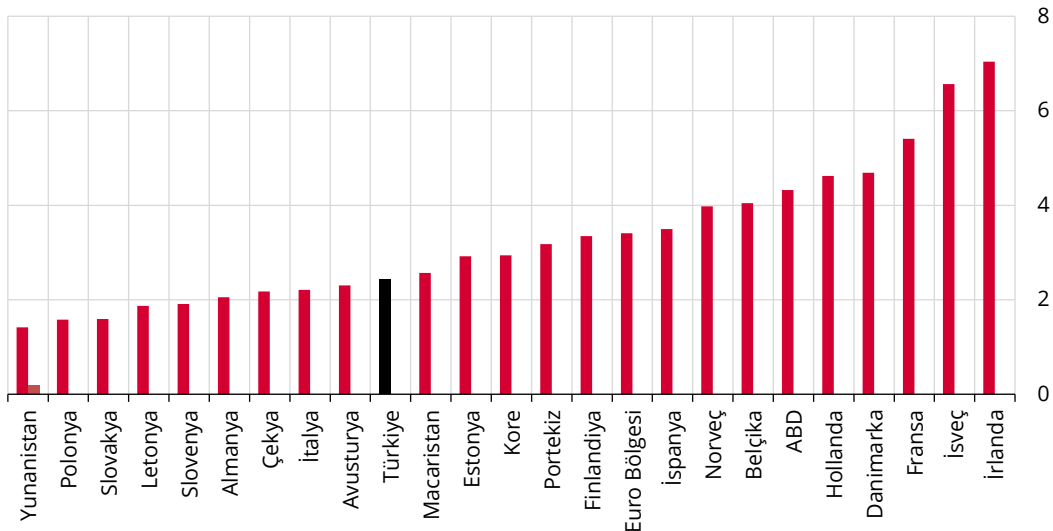
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2020-IV

Dipnot: Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Finansal olmayan kuruluşların yükümlülüklerinin GSYH'ye oranları çeşitli ülkelerle karşılaştırıldığında; 2020 yılı dördüncü çeyreğinde, Türkiye'nin borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir (Grafik 20).

Grafik 20: Finansal Olmayan Kuruluşların Yükümlülükleri / GSYH, Karşılaştırma

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD

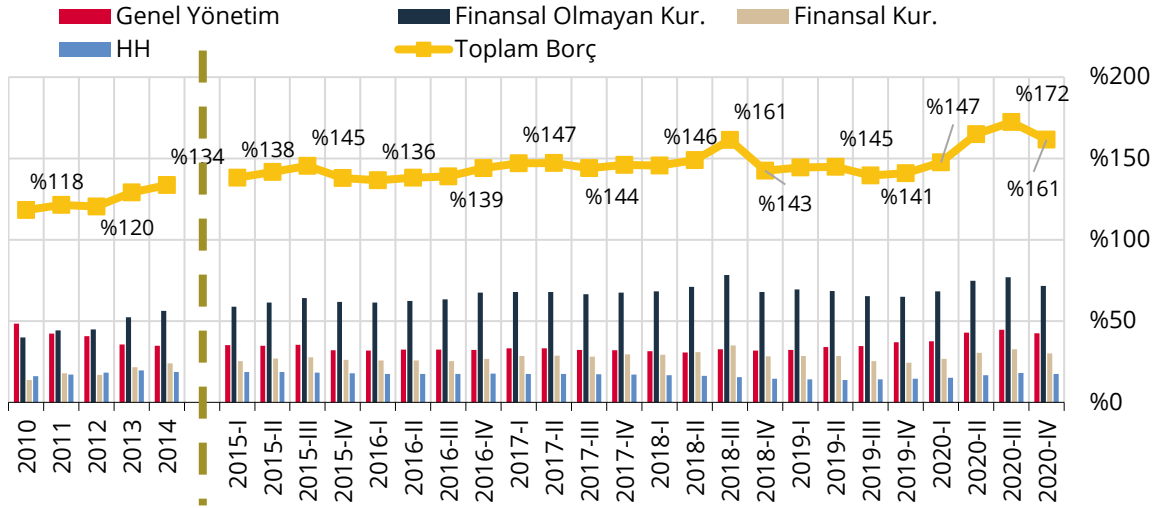
Son Gözlem:2020-IV

Dipnot: Diğer ülke verileri 2020 III. çeyrek itibarıyla.

Yerleşik Sektörlerin Toplam Borcu

Yurt içinde yerleşik sektörlerin kullandıkları krediler ve ihraç ettikleri borçlanma senetlerinin toplamından oluşan finansal hesaplar tanımlı toplam borcun GSYH'ye oranı, 2020 yılı dördüncü çeyreğinde %161 seviyesine gerilemiştir. (Grafik 21).

Grafik 21: Sektörlerin Toplam Borcu/GSYH* (%)

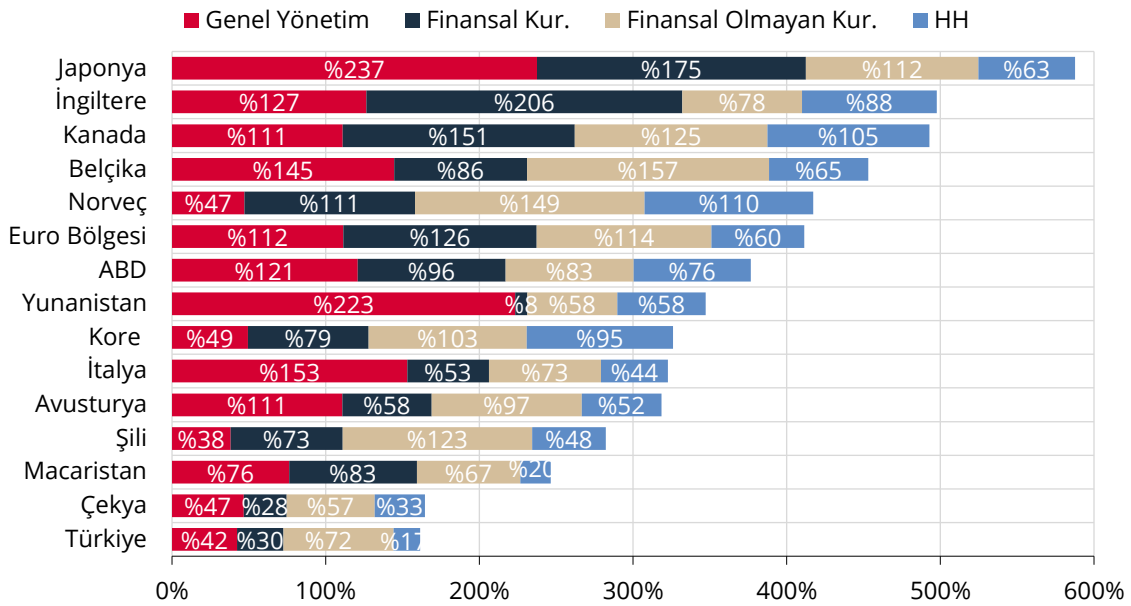
Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2020-IV

(*) Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Söz konusu borçluluk oranı diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında; 2020 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'de yerleşik sektörlerin toplam borcunun düşük seviyede gerçekleştiği görülmektedir (Grafik 22).

Grafik 22: Borç/GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

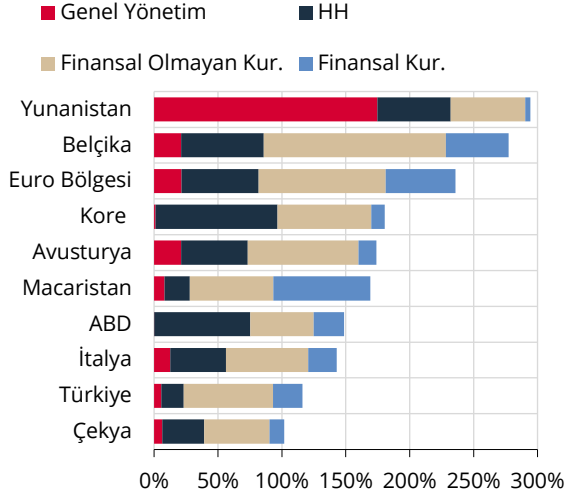
Son Gözlem: 2020-IV

(*) Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Dipnot: Diğer ülke verileri 2020 III. çeyrek itibarıyla.

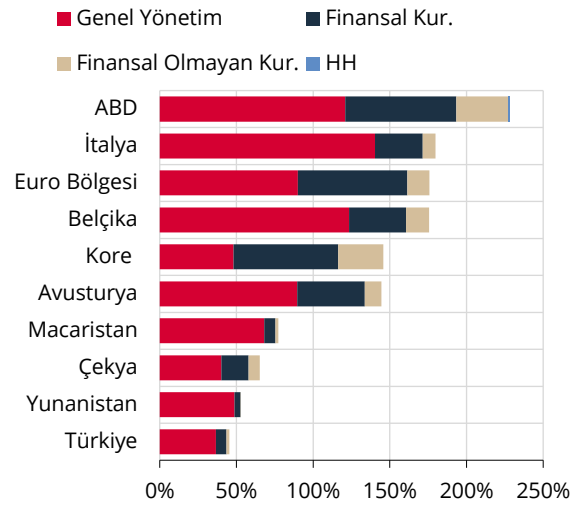
Borçluluk oranının finansal araçlar itibarıyla ülke karşılaştırması yapıldığında; 2020 yılı dördüncü çeyreklik dönemi itibarıyla Türkiye'nin kredi/GSYH ve borçlanma senetleri/GSYH oranı açısından göreceli olarak düşük seviyede yer aldığı görülmektedir. Kredi borçluluk oranında en büyük sektör GSYH'nin %70'i ile finansal olmayan kuruluşlar olurken, borçlanma senetlerinde %37 ile genel yönetim önde gelen sektör olmuştur (Grafik 23 ve 24).

Grafik 23: Kredi/GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD. Son Gözlem:2020-IV
Dipnot: Diğer ülke verileri 2020 III. çeyrek itibarıyla.

Grafik 24: Borçlanma Sen./GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD. Son Gözlem: 2020-IV
Dipnot: Diğer ülke verileri 2020 III. çeyrek itibarıyla.